

LOGISTIKA, STANDARDI IN KRČENJE GOZDOV

Krčenje gozdov oziroma »deforestacija« spada med največje okoljske izzive sodobnega sveta. Posledice odstranjevanja ali uničevanja naravnih gozdov, ki izvirajo večinoma iz širjenja kmetijskih površin, urbanizacije in pridobivanja lesa, prinašajo namreč številne negativne vplive na podnebje, obstoj živalskega in rastlinskega sveta ter življenje milijonov ljudi. Tovrstno problematiko naslavlja evropska uredba EUDR, ob kateri se odpirajo številna vprašanja – naj gre za vplive na gospodarstvo in potrošnike znotraj EU ali vprašanje, kako bodo morala logistična podjetja prilagoditi procese za doseganje skladnosti z novimi »pravili igre«?

Besedilo: Bruno Kuzmin, GS1 Slovenija

EUDR (EU Deforestation Regulation) je nova uredba Evropske unije, ki je bila sprejeta leta 2023 s ciljem preprečevanja trgovanja z blagom, povezanim s krčenjem gozdov. Uredba je bila preložena za eno leto in bo stopila v veljavo 30. decembra 2025 za velika podjetja in 30. junija 2026 za mikro in mala podjetja. Ker so vsa orodja za izvajanje tehnično pripravljena, lahko dodatnih 12 mesecev služi kot obdobje postopnega uvajanja, da se zagotovi pravilno in učinkovito izvajanje. Uredba določa stroge zahteve za družbe, ki uvažajo ali tržijo določene surovine in izdelke na trgu EU, saj morajo dokazati, da njihova proizvodnja ne prispeva h krčenju ali degradaciji gozdov. Uredba se nanaša na uvoz in prodajo sedmih ključnih surovin. Gre za sojo, palmovo olje, les, govedino, kakav, kavo, gumo in izdelke iz omenjenih surovin (usnje, čokolada, pohištvo itd.). Podjetja, ki tovrstne izdelke prodajajo na trgu EU, bodo morala dokazati z geolokacijskimi podatki in sledljivostjo po vsej preskrbovalni verigi, da so slednji pridobljeni oziroma pridelani na zemljiščih, kjer po 31. decembru 2020 ni bilo krčenja gozdov. Uredba velja za uvožene in izvožene proizvode ter tiste, ki so pridelani v EU. Neupoštevanje uredbe bo lahko vodilo do sankcij, vključno z visokimi globami in prepovedjo prodaje izdelkov na trgu EU.

Negativni vplivi krčenja

Vzroki za krčenje gozdnih površin so različni. Ključno vlogo ima kmetijstvo, kjer prihaja do krčenja velikih površin deževnih gozdov zaradi pridelave palminega olja, soje in namenskega urejanja prostora za govedorejo. Pomemben vpliv imata legalna in ilegalna sečnja lesa, ki se uporablja večinoma v gradbeništvu, papirni industriji in za ogrevanje. Vse prej kot nepomemben vpliv na krčenje gozdov imata urbanizacija in gradnja infrastrukture, naj gre za nove ceste, mesta ali industrijske objekte na gozdnih površinah. Na določenih delih sveta izstopa z negativnimi vplivi še rudarstvo in z izkopom povezana trajna degradacija naravnih območij. Posledice so negativne in opazne. Rastlinski svet gozdov absorbira ogromne količine ogljikovega dioksida (CO₂), ki povečuje v atmosferi koncentracijo toplogrednih plinov. Hkrati se zmanjšuje biotska raznovrstnost. Številne živalske in rastlinske vrste izginejo ali zamrejo. Pojavi se erozija tal, saj so tla brez drevesnih korenin

Z uvajanjem standardov GS1 v gozdarski in lesnopredelovalni industriji lahko izboljšamo preglednost, preprečimo nezakonite prakse in pospešimo prehod na trajnostno rabo naravnih virov.

nagnjena k plazenju in drobljenju. Zmanjša se rodovitnost in poveča možnost poplavljanja. Nezanemarljiv je vpliv na lokalne skupnosti. Številne so glede hrane, vode in bivališča odvisne od gozdov, saj živijo z njimi v simbiozi. S krčenjem pride do izgube življenjskih virov. Seveda obstajajo rešitve, kjer je treba glede vzdržnosti in ekonomike poslovanja zavzeti dolgoročen pristop. Pri kmetijstvu je treba izbirati trajnostne metode z jasno vizijo zmanjšanja potreb po krčenju gozdov. Temu mora slediti ponovna obnova z zasaditvijo novih dreves ter zaščita obstoječih z uvedbo strogih zakonov in rezervatov za preprečevanje nezakonite sečnje. Kot družba se moramo omejiti pri porabi lesa in papirja. Spodbujati velja reciklažo in uporabo alternativnih materialov.

Rešitev prinašajo standardi

Vse prej kot zanemarljivi so pri iskanju rešitev za zmanjšanje krčenja gozdov standardi GS1. Njihova vloga je zelo pomembna pri trajnostnem upravljanju. Standardi GS1 omogočajo popolno sledljivost in transparentnost na področju preskrbovalnih verig, kar prispeva k bolj trajnostnemu sprejemanju industrijskih in potrošniških odločitev. Rešitev, kjer uporabljamo standarde, je veliko. Z edinstveno identifikacijsko številko GS1 GTIN in globalno lokacijsko številko GLN lahko natančno sledimo lesnim izdelkom od gozda do končnega potrošnika, kar omogoča preverjanje, ali les izvira iz certificiranih, trajnostno upravljanjih gozdov. Za večjo transparentnost skrbi še GS1 Digital Link, ki omogoča potrošnikom dostop do podrobnih informacij o izdelku z odčitavanjem QR-kode. Na takšen način lahko potrošnik preveri poreklo lesa in se odloči za izdelek, ki podpira trajnostno upravljanje. Smiselna je uporaba serijskih kod za transportne enote (SSCC), pri čemer gre za enolični identifikator za označevanje logističnih enot, kot so škatle, palete ali kontejnerji. Pri sledenju izdelkov je treba opozoriti še na »orodja«, kot so oznake RFID, kar olajša identifikacijo in ločevanje skladnega in neskladnega blaga med skladiščenjem in transportom.

Pozabit ne gre na ekonomske učinke standardov, ko gre za optimizacijo logistike in zmanjšanje odpadkov. Z uporabo standardov GS1 za označevanje in sledenje lahko podjetja bolje upravljajo zaloge in transport, kar zmanjšuje potrebo po prekomerni sečnji. Natančno sledenje zmanjšuje izgube materiala in povečuje učinkovitost preskrbovalne verige. Za kakovostnejše delovanje preskrbovalnih verig je treba omeniti še številne rešitve za izmenjavo podatkov, kot je denimo GS1 EPCIS. V tem primeru gre za model izmenjave podatkov o dogodkih v realnem času, kar povečuje »vidnost« enot v verigi. Na ta način lahko preprečujemo nezakonito sečnjo, saj imamo vzpostavljen digitalni zapis poti lesa po celotni poti, kar pomaga oblastem in organizacijam pri identifikaciji nezakonito posekanega lesa ter zmanjšuje trgovino z njim.

EUDR in logistični procesi

Vpliv nove uredbe na delovanje gospodarskih družb, vključno z logističnimi, bo vse prej kot majhen. Podjetja se bodo z novo zakonodajo

Krčenje gozdov predstavlja za naš planet resno grožnjo, kjer lahko le s skupnimi napori in odgovornim ravnanjem prispevamo k varovanju sveta za prihodnje generacije.

srečevala predvsem na področju uvoza in izvoza izdelkov, ki bi lahko bili povezani z nezaželenim krčenjem gozdov. Logistični operaterji bodo morali zagotavljati podrobne podatke o izvoru blaga oziroma proizvodih, kjer se srečujemo s kavo, sojo, palmovim oljem, lesom, kakavom, govedino ali kavčukom. Vse to kliče po vzpostavitvi robustnih sistemov sledenja in pridobivanju dokumentacije, ki bo dokazovala skladnost z EUDR. Birokratska obremenjenost bo višja! Uvozniki bodo morali predložiti pristojnim organom izjave o skladnosti, ki vključujejo informacije o lokaciji proizvodnje in zagotovilo, da proizvod ni povezan z nedovoljenim krčenjem gozdov, kar prinaša potrebo po dodatnem usposabljanju in nadgradnji IT-opreme.

Zaradi povečanega preverjanja bo lahko prišlo do zamud pri carinskih postopkih, saj bodo pristojni organi izvajali strožji nadzor nad dokumentacijo in izvorom blaga. To bi lahko vplivalo na pravočasnost dobave in povečalo stroške skladiščenja. Nekatera podjetja bodo morala poiskati tudi nove dobavitelje ali logistične poti, saj se bo izkazalo, da določeni poslovni subjekti ne izpolnjujejo zahtev EUDR. Sledilo bo prestrukturiranje določenih logističnih omrežij, kar bi lahko vplivalo na cene prevozov. Zaradi potrebe po dodatnih pregledih, certifikatih in nadzoru bo prišlo še do povečanja stroškov skladnosti, kar lahko vpliva na konkurenčnost podjetij in zahteva vlaganja v tehnologijo za sledenje (npr. blockchain za transparentnost dobavnih verig). Po vseh teh platih bo EUDR močno vplivala na logistiko, saj bo od podjetij zahtevala večjo transparentnost, boljše upravljanje dobavnih verig in prilagoditve pri uvozu ter izvozu določenih surovin ter izdelkov.

Bela knjiga o krčenju gozdov

Da bodo omenjeni procesi potekali hitreje in z manj zapleti, bo GS1 v Evropi že v bližnji prihodnosti izdala dopolnjeno verzijo tako imenovane »Bele knjige o krčenju gozdov« s priporočili za uporabo standardov GS1 za učinkovito in uspešno skladnost delovanja pravnih subjektov glede na uredbo EUDR. Omenjeni tematiki namenimo veliko pozornosti tudi v GS1 Slovenija, kjer bomo v letošnjem letu organizirali različne delavnice in posvetovanja o uvajanju uredbe EUDR. Posvetili se bomo tako rešitvam s področja logističnih procesov kot delovanju sodobne trgovine, s katerimi lahko trgovci z uporabo standardov GS1 in podatkovnih baz označujejo ter promovirajo izdelke iz trajnostnih virov in spodbujajo potrošnike k bolj ozavešeni izbiri certificiranih izdelkov.

Odčitaj kodo in si oglej spisek blaga, ki je potrjen uredbi EUDR:

